

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER K.D. USHYNsky"
MOLDOVA STATE UNIVERSITY
UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW
VILNIUS UNIVERSITY
JOHNS HOPKINS UNIVERSITY
ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY
KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA
CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY
VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY**

**ACTUAL PROBLEMS
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

Collection of scientific works
International Scientific and Practical Internet Conference

May 16, 2025

Odesa – 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ
ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 року

Одеса – 2025

UDK 001+159.9 (063)
ВБК 72+88.4

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ КОЛЕКТИВНОЇ ТРАВМИ НА ФОРМУВАННЯ ДОСВІДУ СУСПІЛЬСТВА ПІСЛЯ КРИЗИ	
Костецька Л., Лазоренко Т. М.	102
ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я НАЦІЇ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОСТІ	
Цевух Ю. О., Цевух Л. Б.	105
СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ПСИХОПАТІЮ ТА ПРИЧИНИ ЇЇ ВИНИКНЕННЯ	
Мельничук І. В., Тодорова Л. О.	108
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ТА РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ	
Шадт Д.О., Симоненко С.М.	111
PECULIARITIES OF PERFECTIONISM AND TENDENCIES TOWARD SELF-HARM	
Taraniuk A.M., Kondratieva I.P.	115
METHODS OF PSYCHOLOGICAL ASSESSMENT AND DIAGNOSIS OF EMOTIONAL STATE	
Fastykovska A.S.	118
THE RELATIONSHIP BETWEEN GENDER IDENTITY AND LIFE SATISFACTION IN YOUNG WOMEN	
Glavan A., Bondarenco O.	121
THE PSYCHOLOGICAL ESSENCE OF A PERSON'S ATTITUDE TOWARD SUCCESS	
Bykova S.V.	124
ПРОЯВ АДАПТИВНИХ ТА ДЕЗАДАПТИВНИХ КОПІНГ-СТРАТЕГІЙ У ОСІБ З РІЗНИМ РІВНЕМ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ	
Поспелова І.Д., Канюка О.Є.....	126
ПРОЯВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ У ЖІНОК В УМОВАХ ВІЙНИ	
Денисенко А.О., Шувалова О.І.....	130
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ	
Рошиор К.О., Розіна І.В.....	134
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ТРИВОЖНОСТІ У СУЧАСНИХ ПІДЛІТКІВ	
Шимбарьов В.Р., Розіна І.В.....	140

Література:

1. National Institute of Mental Health. URL: <https://www.nimh.nih.gov/health/statistics/mental-illness> (дата звернення 8.05.2025)
2. World Mental Health Day 2023: mental health is a basic human right/ Eastern Mediterranean Region. URL: <https://www.emro.who.int/media/news/world-mental-health-day-2023-mental-health-is-a-basic-human-right.html> (дата звернення 8.05.2025)
3. Mental Health. European Union. URL: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3032> (дата звернення 8.05.2025)
4. Noncommunicable diseases (NCDs) *World Health Organization*. URL: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/noncommunicable-diseases> (дата звернення 11.05.2025)
5. Mental Health. World Health Organization. URL: https://www.who.int/health-topics/mental-health#tab=tab_1 (дата звернення 11.05.2025)
6. Безоплатна психологічна та психіатрична допомога в Програмі медичних гарантій. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/bezoplatna-psykholohichna-ta-psykhiatrychna-dopomoha-v-prohrami-medychnykh-harantii> (дата звернення 13.05.2025)
7. Контакти психологічної підтримки: для цивільних, для ветеранів, для дітей і підлітків, для ВПО і постраждалих від війни. *Міністерство охорони здоров'я України*. URL: <https://moz.gov.ua/uk/kontakty-psiologichnoyi-pidtrimki-dlya-civilnih-dlya-veteraniv-dlya-ditej-i-pidlitkiv-dlya-vpo-i-postrazhdalih-vid-vijni> (дата звернення 8.05.2025)
8. План заходів на 2024-2026 роки з реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 р.: Розпорядження від 21 червня 2024 р. № 572-р. *Урядовий портал*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/572-2024-%D1%80#Text> (дата звернення 11.05.2025)
9. Про систему охорони психічного здоров'я в Україні: Закон України від 15.01.2025 р. № 4223-IX (введення в дію відбудеться 07.02.2026р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4223-20#Text> (дата звернення 13.5.2025)

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ПСИХОПАТІЮ ТА ПРИЧИНИ ЇЇ ВИНИКНЕННЯ

Мельничук І. В., Тодорова Л. О.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Вивчення психопатії як розладу особистості є актуальним питанням у сучасній психологічній науці.

На сьогодні, термін «психопатія» вважається застарілим та на заміну йому використовується термін «розлади особистості», які класифікуються за індивідуальними симптоматичними розладами поведінки [10]. Разом з тим, термін «психопатія» все ж присутній в загальному використанні.

Разом з тим, психопатія, як складний та небезпечний психічний розлад, досі є недостатньо вивченим у теоретичному та практичному аспектах, тому ця тема є актуальною та потребує сучасних додаткових досліджень.

Слід зазначити, що загальна світова поширеність розладів особистості становить приблизно 9-16% усього населення [1]. За дослідженнями 2023 року в Україні близько 30% людей мають один з психічних розладів протягом життя, а діагностують лише один з 50-ти випадків психічних розладів [6, 11].

Мета нашої статті полягала в аналізі, розкритті та узагальненні розуміння конструкту психопатії в сучасній психології, а також в огляді причин виникнення психопатії за сучасними дослідженнями.

Об'єкт дослідження: конструкт психопатії.

Предмет дослідження: особливості прояву психопатії та причини її виникнення.

Узагальнюючи наукову літературу та публікації багатьох робіт [1, 3, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14], вбачається, що психопатія є багатограним поняттям та має різні тлумачення та трактування з поглядів різних шкіл психології, що створює потребу у більш детальному вивченні та розумінні сучасних поглядів та визначень. Спільним у матеріалах досліджень та визначень є розуміння того, що психопатія є патологічним проявом психіки людини, який створює несприятливий вплив на її оточення та саму особистість, що супроводжується соціальною, міжособистісною та професійною дезадаптацією.

Зокрема, за поглядом вітчизняної та європейської шкіл психології, психопатія визначається як патологічний розвиток особистості, внаслідок якого формуються неадекватне реагування та неправильні форми поведінки, при відсутності якісних порушень з боку свідомості та психічних процесів таких як сприймання, мислення, пам'ять, емоції [9, 3].

Також, є погляд на психопатію як на патологічні стани, які спричиняють дисгармонію особистості та її поведінки, що проявляється в декількох сферах особистості та зазвичай супроводжується дезінтеграцією особистісною та соціальною [5].

В темі психопатії доречно зазначити про відомого німецького психіатра Карла Леонгарда та його роботу щодо акцентуації рис характеру. Він вважав психопатією тотальну деформацію особистості в такій мірі, що порушує її соціальну адаптацію.

Першу класифікація психопатій розробив Еміль Крепелін в 1904 році [8].

Широкого визнання здобула класифікація психопатій, що включала типи психопатичних особистостей, та знайшла своє відображення в Міжнародній статистичній класифікації хвороб і проблем, пов'язаних зі здоров'ям (МКХ) [7].

Слід зазначити, що в МКХ 10-го перегляду термін «психопатія» вже не зазначається, а на заміну йому використовується термін «розлад особистості».

Отже, на сьогодні, в МКХ-10 включені розлади особистості, які проявляються станами та поведінкою клінічного значення, які є стійкими та виражають певний спосіб життя та ставлення особистості до себе та інших: специфічні розлади особистості (F60); змішані та інші розлади особистості (F61); стійкі зміни особистості, не пов'язані з пошкодженням мозку та хворобою (F62); розлади звичок і потягів (F63); розлади гендерної ідентичності (F64); розлади сексуальних переваг (F65); психологічні та поведінкові розлади, пов'язані зі статевим розвитком і орієнтацією (F66); інші розлади дорослої особистості та поведінки (F68); неуточнений розлад особистості та поведінки дорослої людини (F69) [4, 9].

Дещо відмінним розуміння психопатії є на просторах американської школи психології. Тут визначення «психопатія» вживається поруч із визначенням «антисоціальний розлад особистості», яким описують людей із специфічною формою поведінки та особливими негативними рисами характеру,

які нехтують правами інших осіб та вчиняють вчинки пов'язані з агресією, введенням в оману, маніпуляціями, насиллям та ін. Психопатія в даному випадку концептуалізується як крайній прояв антисоціального розладу особистості. Також, переважна більшість досліджень присвячена саме психопатії, в розумінні більш екстремальної форми антисоціального розладу особистості [12].

Та разом з тим, Robert D.Hare, який досліджує психопатію з 1960-х років, не погоджується з тим, що терміни «антисоціальний розлад особистості» та «психопатія» є синонімами, оскільки за Довідником діагностичних критеріїв DSM «антисоціальний розлад особистості» охоплює переважно антисуспільну та злочинну поведінку, а «психопатія», на його думку, є сукупністю рис характеру та суспільно девіантної поведінки. Саме під керівництвом Robert D.Hare було розроблено контрольний перелік ознак психопатії (PCL-R) як новий, науково обґрунтований інструмент діагностики розладу особистості, який він називає «психопатія» [14].

Слід зазначити, що Довідник діагностичних критеріїв DSM-5-TR від Американської психіатричної асоціації (DSM-5-TR) визначає десять розладів особистості які поділені на три кластера: кластер А («дивні» розлади); кластер В («драматичні» розлади); кластер С (тривожний, залежний та обсесивно-компульсивний розлад особистості) [1, 2].

На підставі вище зазначеного вбачаємо, що на сьогодні існують різні трактування та розуміння психопатії: як патологічний процес розвитку особистості, як розлад особистості певного типу та як окремий розлад особистості з особливим набором рис характеру (психопати), але не є діагнозом в розумінні МКХ-10 та DSM-5-TR.

Щодо причин виникнення та розвитку розладів особистості Дональд В.Блек та Ненсі К.Андреасен в своїй роботі детально узагальнили наявні на сьогодні погляди та результати досліджень [1].

Відомо, що розлади особистості формуються в підлітковому віці та набувають стійкого вираження на початку дорослого життя. Вважається, що ризик розвитку розладу особистості підвищують насильство, недбале ставлення до дитини, відсутність батьків у ранньому віці. Появі певних розладів особистості, наприклад шизотипового розладу, є пояснення на основі генетичного фактору. Також, є дослідження, які свідчать про певні ознаки спадковості антисоціального та межового розладів особистості. Слід зазначити, що встановлена низька поширеність антисоціального розладу особистості в Китаї, Японії та на Тайвані, що вказує на вплив культурних факторів на розвиток і форму прояву розладу особистості.

Серед нейробіологічних чинників розладів особистості визначені наступні: при шизотиповому розладі спостерігається порушення руху очей, погіршення виконавчої функції, збільшення розмірів шлуночків по відношенню до головного мозку; при антисоціальному та межових розладах спостерігається порушення нейротрансмісії серотоніну, що призводить до проявів агресивної та імпульсивної поведінки, виявлені зміни обміну речовин у префронтальній ділянці; також при антисоціальному розладі особистості спостерігається певна низька активність центральної нервової системи та збільшення її активності при потенційно ризикованих ситуаціях, наявні ознаки зменшення об'єму сірої речовини в префронтальній ділянці, виявляються функціональні порушення

роботи лімбічної системи та лобно-скроневої кори, які відповідають за регуляцію настрою та поведінки, що може приводити до імпульсивної агресії та емоційної лабільності [1].

Література:

1. Вступ до психіатрії: пер. 7-го вид., Дональд В. Блек, Ненсі К. Андреасен; наук. ред. пер. Ганна Кожина. ВСВ «Медицина», 2024. 597 с.
2. Довідник діагностичних критеріїв DSM-5-TR від Американської психіатричної асоціації/пер. з англ. О.Лизак, МюПрокопович, О.Антониши. Львів: «Компанія «Манускрипт»», 2024. 592 с.
3. Максименко С.Д. Загальна психологія, Видання 3-є, перероблене і доповнене. Навчальний посібник. Київ, Центр учбової літератури, 2023. 272 с.
4. Міжнародна статистична класифікація хвороб і проблем, пов'язаних зі здоров'ям, 10-й перегляд (МКБ-10) – версія BOO3 для; 2019 – covid-expanded. URL: <https://icd.who.int/browse10/2019/en#/F60.8> (дата звернення: 02.05.2025).
5. Мішиєв В.Д., Омелянович В.Ю., Гриневич Є.Г. Психіатрія. Еталони практичних навичок: електронний навчальний посібник. Київ, НМАПО імені П.Л. Шупика, 2018. ISBN 978-966-409-211-8.
6. МОЗ України. Публікація. URL: <https://www.facebook.com/moz.ukr/posts/pfbid02vfiYfwH3MsxkDKDxMkaSqWNf71X5yNzghznRipX7bhhWggHMXSGdgqsTD66V3kcWl> (дата звернення: 22.04.2025).
7. Павленко Т.-М. Розлади особистості: розвиток уявлень, сучасні класифікації, погляди на терапію. Тематичний номер «Неврологія, Психіатрія, Психотерапія». 2018. Т. 1, № 1. С. 64–65. URL: <https://health-ua.com/article/36225-rozlad-osobistost-rozvitok-uyavlen-suchasnklasifkatc-poglyadi-na-terapyu> (дата звернення: 30.04.2025).
8. Павленко Т.-М. Розлади особистості: еволюція поглядів і сучасна концептуалізація. НейроNews: психоневрологія та нейропсихіатрія. 2018. № 4-5. С. 36–39. URL: [https://neuronews.com.ua/ua/archive/2018/4-5\(97\)/pages-36-39-rozlad-osobistosti-evolyuciya-poglyadiv-i-suchasna-konceptualizaciya#gsc.tab=0](https://neuronews.com.ua/ua/archive/2018/4-5(97)/pages-36-39-rozlad-osobistosti-evolyuciya-poglyadiv-i-suchasna-konceptualizaciya#gsc.tab=0) (дата звернення: 22.04.2025).
9. Савенкова І.І. Патопсихологія, навчально-методичний посібник. Миколаїв, 2017.
10. Спицька Л. Психопатія: міф чи божевільна реальність?. Psychology Travelogs. 2023. № 2. С. 148–155. URL: <https://doi.org/10.31891/pt-2023-2-13> (дата звернення: 02.05.2025).
11. Центр громадського здоров'я МОЗ України. URL: <https://phc.org.ua/news/vidkrita-reestraciya-na-lekciyu-poshireni-psikhichni-rozladu-pacientiv-zpt-ta-osoblivosti> (дата звернення: 22.04.2025).
12. Daniel J.Fox, Antisocial, Narcissistic, and Borderline personality disorders. A new conceptualization of development, reinforcement, expression, and treatment; пер. з англ. О.М. Савінової. Київ. «Науковий світ», 2023. 240 с.
13. Patrick K. Psychopathy. Державний університет Флориди. URL: <https://surl.li/lmrqju> (дата звернення: 30.04.2025).
14. Robert D.Hare, Позбавлені совісті: лякаючий світ психопатів серед нас; пер. з англ. Я.І. Пізінціалі. Київ. «Науковий світ», 2023. 266 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ТА РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

Шадт Д.О., Симоненко С.М.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Вступ та сучасний стан досліджуваної проблеми. У сучасному світі, що характеризується швидкими змінами та численними викликами, особливого значення набуває дослідження психологічних чинників, які сприяють